

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

נתינה?

עיון בפרשת השבוע על פי החת"ם סופר

1. שלמות כ"ה, ב'

דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר
יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:

2. שמות רבה ל"ג, ה'

ד"א ויקחו לי תרומה הה"ד (משלי כב) נבחר שם מעושר רב ... אמר ר' יאשיה מנה עשה אותו רשע [המן] הוציא כל כסף וזהב שהיה לו ונתן לאחשורוש ... כיון שבא הרשע עם הממון א"ל המלך הכסף נתון לך אמר הקב"ה כך אתם מוכרים שלי על שלי שנאמר (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים וכתוב (חגי ב) לי הכסף והזהב.

3. חת"ם תורת משה תרומה

ויקחו לי תרומה. צריך טעם למה נקט ויקחו ולא קאמר ויתנו. ונראה הכוונה עפ"י מה שאמרו חז"ל במדרש פ' זו [ל"ג ה'] על המן אמר הקב"ה רשע אתה קונה שלי בשלי שנאמר לי הכסף ונאמר כי לי בני ישראל עבדים. והכוונה עפ"י מה שאמרו בריש כיצד מברכין [ל"ה ע"א] דקודם ברכה נאמר לה' הארץ ומלואה ולאחר ברכה נאמר והארץ נתן לבני אדם, והכוונה שאם האדם אינו עובד ד' בממון שנתן לו השי"ת אז עדיין אינו נקרא על שמו ורק ע"י עבודה לה' שהיא היא תכלית קנינו בזה נקרא שלו, ולכן באותו רשע שפיר אמר רשע אתה קונה שלי בשלי שנאמר לי הכסף וגו', והיינו דקאמר ויקחו לי תרומה שע"י מעשה הטוב של נתינת התרומה יקחו דבר המיועד לי ויהי' בעיניהם כמאמר התנא באבות [פ"ג מ"ז] תן לו משלך שאתה ושלך שלו, ואז יכירו וידעו שאין לאדם חלק בנתינת התרומה אלא השמחה ורצון הטוב, והיינו מאת כל איש אשר ידבנו לבו, היינו כוונתו הטובה, תקחו תרומתי. ועד"ז אמרו חז"ל כשנתקשה משה רבינו על נתינת מחצית השקל והראה לו הקב"ה כמין מטבע של אש דהיינו שנתקשה למה יהיו הכל שווין ולמה ימנע ה' הטוב מאת הרוצה להרבות והזהיר על העשיר לא ירבה, וע"ז הראה לו הקב"ה המטבע של אש דכזה יתנו היינו הנדיבות והכוונה והשמחה ואהבת ה' אשר תוקד בקרבן זה הוא עיקר הנתינה, וא"כ הרוצה להוסיף ולהרבות מעל"ן על כאילו הוסיף וא"כ באמת אין הכל שווין.

5. חת"ם תורת משה תרומה

אשר ידבנו לבו ... ואינם נותנים רק נדבת לבם הטוב ורק זה הוא נתינתם לה', אבל מי שאינו נותן בלב שלם זה אינו נותן כלום כי הכל שלו יתברך הוא. וזה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי פ"י מזה הנדיב לב אתם לוקחים את תרומתי, כיוון שנותן בלב שלם. אבל מי שהוא כילי ואינו נותן בלב שלם ממנו אין אתם לוקחים מאומה כי לי הכסף ולי הזהב נאם ה' [חגי ב' ח']. ובזה יש לפרש מה דאיתא במדרש מטבע של אש תחת כסא הכבוד הראה הקב"ה למשה, שהכוונה לפי גודל אש אהבת ה' אשר תוקד בלב איש המתנדב, בזה מעורר למעלה את שרשו כידוע, ולכן העשיר לא ירבה, כי אין העיקר סכום המעות רק נדיבת לבו מאהבתו הגדולה.

6. שלמות כ"ב, כ"ד ואור החיים

אִם כֶּסֶף תִּלְוֶהָ אֶת עַמִּי אֶת הָעָנִי עֲמֹךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׂה לֹא תִשְׁיָמוּן עָלָיו וְנִשְׁחָ:

אם כסף במכילתא, רבי ישמעאל אומר כל אם שבמקרא רשות חוץ מזו וכו' וצריך לדעת למה ידבר ה' בדרך ספק במקום ודאי, ואולי כי בא הכתוב להודיע, ולהשיב גם כן לאשר ישאל השואל בראותו כי ירבה כבוד אדם בזהב לרוב, ואוצרותיו מלאים הון עתק ללא צורך בו, ויאמר אדם מה הנה אוצרות זהב לאדם ללא דבר, למה לא הספיק ה' לתת לו מזונותיו הצריכין, ... אוצרות הון, למה לאיש אין לו צורך בהם, לזה הודיע הכתוב כי הסובב דבר, הוא אותם שאינם ראויים לקבל חקם, לצד מעשיהם, כי ה' בחסדו נותן שפע הצריך בריח לכל איש ואיש די מחסורו, והיה כי יחסא אדם ואינו ראוי לקבל פרנסתו בכבוד מאל הכבוד, החלק המגיע לא יטלנו עליון, אלא הרי הוא מתקבץ אל מקום אחר, ותהיה פרנסת הלו עם אדם אחר, הבא לו דרך שם פרנסתו, ויתפרנס בפחיתות ובבזיון, כאשר גור הגזור בצדק, ויעשה ה' בדרך זה לב' מדות טובות, הא' להשתלם אדם בעולם הזה פעלו הרע, והב' כדי שיזכה הנותן באמצעות נתינת צדקה וחסד לרעהו:

וזה הוא אומרו אם כסף תלוה את עמי פירוש אם ראית שהיה לך כסף יותר על מה שאתה צריך לעצמך, שאתה מלווה לעמי, תדע לך שאין זה חלק המגיעך, אלא חלק אחרים שהוא העני עמך, ובזה רמז כי צריך לפתוח לו משלו ואולי כי רמז לו גם כן

שלא יתנשא ויתגדל על העני, בראותו כי הוא הנותן לו, והוא אומרו לא תהיה לו כנושה, לשון נשיאות ומעלה, כי משלו הוא נותן לו.

7. עין א"ה ברכות ב', ו, ה'

ר"ל רמי, כתיב לד' הארץ ומלאה, וכתיב השמים שמים לד' והארץ נתן לבנ"א, ל"ק כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה. ראוי להכיר את הענינים הגשמיים כולם כמכשירים את השלימות הרוחנית, שאמתתה היא הדעת את ד'. והמכיר כזה לא ימצא תכלית לחיזוק הכוחות הגשמיים והרחבתם כ"א כפי ההכרח, שמבלעדיהם לא תכון ההשלמה הרוחנית, וזה יובן במאמר "לד' הארץ ומלאה". אבל באמרו "והארץ נתן לבנ"א" יורה שיש יתרון בעצם התגדלות הכוחות הגשמיים והרחבתם בקנינים רבים והשתלשם ע"י חכמה וכשרון מעשה. והמדה הישרה שבזה היא, שאם לא ישקול האדם את ערך הנאותיו הגשמיות לקחת מהן הערך הראוי להשלמה הרוחנית שיש בכל דבר גשמי, אז הגדלתו את הכוחות הגשמיים תמשכו להתבהם ולרדת כרוח הבהמה למטה. אמנם בהיותו יודע להוקיר את הצד הרוחני שיש בכל הנאה גשמית, כפי שימוש אל הצדק ואל השכל האמיתי כראוי לפי היושר האלהי, ... אז לא זו [בלבד] שלא יעיקו ההרחבות הגשמיות להשלמה הרוחנית, כ"א יוסיפו לה אונים. ע"כ קודם ברכה, שעוד לא הרים מכסת ההערה הרוחנית שיש באותה ההנאה הגשמית, ראוי שיכיר כי "לד' הארץ ומלאה", וכפי המדה הראויה אין נכון להשתמש בהנאות חומריות כ"א לפי ההשתמשות האפשרית לצד המעולה שבאדם. אבל לאחר ברכה, שצייר היחש הרוחני שיש לו עם ההנאה ההיא הגשמית, אז בהרחבתו להשתמש בהוספת כח גשמי, תרחיב דעתו תמיד, וכוחותיו הגופניים בהתגדלם יהיו תמיד מוכנים לפעול צדק וטוב כפי ההערה הרוחנית אשר תפעול עליו כל פגישה של הנאה גשמית. ע"כ במעמד כזה ראוי לשון "והארץ נתן לבנ"א", ולהביט בעין טובה על העוסקים בישובו של עולם לשכלל את העולם המעשי גם מכל צדדיו הגשמיים. ע"כ ישועות ונחמות היעודות לנו ע"י הנביאים משוכצות בהרחבות גשמיות רבות, שהן לעדה על רוממות המצב הרוחני שאליו נקוה, שכל אלה הגדולות החומריות יהיו ראויים להיות לנו לתפארת, "ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח, וכל גבולך לאבני חפץ, וכל בניך לימודי ד' ורב שלום בניך, בצדקה תכוני רחקי מעושק". שלא יהי' צורך לעשוק כל כח וכל חפץ מחוקק, כי הכל יפנה ישר אל הראוי והטוב.